

Mr. 3.

mata buhtu papildinata un paleelinata par treschu datu, ja
wina tagad ir pahri par 250 lapu pusem beesa. Jaunai
nosaukums peenemts tadehk, ta wiss materials grahmata sa
fahrtots pehz wezajeem Widjemes semneelu likumeem, tua
tla isdoti 1860. g. 13. novembri, peepaturot ari wezo eeda
lijumu datas, grahmatas un pantos. *Sastahditaja G. W.*
Jalobija noluhs bija jaur tahdu pefleeschanoz wezajai liku
mu grahmatai atveeglinat muhsu laulu edfishwotajeem un
wina administratiwas pahivaldibas lozelkeem leelo pahrgro
fijumu sapraschanu un peemeirochanoz jaunai dsihwes fahrt
tibai, kahda bija ewesta neween jaur teesu reformu 1889. g.
bet jau jaur polizijas reformu 1888. g. un wehl agrak jau
pagastu paschvaldibu 1866. g. No fabluma wina „Rokas
grahmata komisareem“ — Справочная книжка для коми
саровъ по кр. дѣл. Лиц. губ. bija greeusees gandrih
weenigi pee administratiwijas lozelkeem, sevishki komisareem
„jaunajeem darboneem“, kureem bija wajadsigs wadonis, a
kura palihdsibu tee waretu saprast jauneivedamo fahrtibu
tee nepasina, waj nebija peeraduschi pee wezeem Wids. sem
neelu likumeem un wina wajadsibam petitsa ar „Rokas grah
matu“. Bet ar lailu, attihstorees jaunajai fahrtibai, kure
dibinata us paschvaldibas un personiflas atbildibas pama
teem, ta wisa leela 1861. un 1864. gadu reforma, israhdijsas
ka nepeeejeshami, preegrest vehribu ari scis paschvaldibas
semaleem, t. i. pirmajeem organeeem, pagasta amata wihereen
un lihds ar to ari wisai paschvaldibai un paschatbildiga
pagasta fabeedribai, wiseem winas pilnteesigeem lozelkeem, an
wineem wajadseja nemt dsihwu un apsinigu dalibu pee wisai
pagasta fabeedriskas dsihwes, pahivaldiba un teesfa, lat jaun
likumiskla fahrtiba pilnigi nostiprinatos un pareisi darbotos
ari wineem wajadseja wadona, ar kura palihdsibu tee waretu
saprast jauno fahrtibu. Bet pagasta lozelli un amata wihr
bija paraduschi jau pee wezajeem 1860. g. likumeem, peepa
turrot wezo likumu ahrejo weidu (formu) wineem bija weegla
saprast jauno fahrtibu, — ta is „Rokas grahmatas“ iszehlas
tin pareisi „Wids. semn. likumi.“

Par paraugu pee „Rolas grahmatas” pahrsrahda schanas taisni schahdā labriā un pee preefleeschanas wezāb litumu grahmatas formai E. W. Jakobijam laitsam noderejā bijusčā Aisputes-Grobiņas meerteesnēšu sapulžes preeflechdetaja A. A. Baschmalowa fastahditā un iſdotā „Satwehrfme par Kursemes semneelēm no 25. augusta 1817. g. lihds ar pahrgrosījumeem un papildinajumeem lihds 1892.” gadam”, t. i. wezee „Kursemes semneelu likumi” no pahsah brihvalschanas laikeem. Baschmalowa grahmata iſnahza pebz „Rolas grahmatas” iſdoschanas 1892. gadā. Tomeh nelahdā sīnā naw jaaismirī, ka Baschmalowa „Kurs. semnlikumi” jau fawa plaschuma un dahruguma pebz ween (629 lapas pušes, malla 4 rbt. 50 lap.) nekahdā sīnā nebija nobomata plaschalai publislai; bes tam winos ari pahral dandīslaidri wehsturisku materialu bes praktissas nosihmes.

E. W. Jelobijam un wiha „Wids. semn. litumu“ is-
dewumam preefsch praktikas un it ihpaschi preefsch semakeem
pahrtvaldibas organeem ir wisleelasee nopolni, jo grahmata
ujsemti tilai see lituma nosfajziumi, kure wehl tagad pastahm
spehla, pee grahmatas leetofchanas praktiku naw katru reisii
jaapdomajaas un jaisschki, waj sinamais lituma pants wehl
tagad ir peemehrojams dsihwē, la tas nereti jadara Baschma-
lowa grahmu leetojoj; grahmatas apnuehs naw pahral leels;
tad ari wehl fvarā friht, la Jelobija isdewums, laut gan
naw ofzials, us fure war galigi atfaultees teesā, tad tomebr
fastahdits pascha gubernatora usdewumā un la tahds tils par
galigi noteizoschu atfihis Wids. gubernas walde un no wihas
atkarigas eestahdes, — wispahe jau schi isdewuma galwenais
fvars atrodas nolikumos par sem neeku admīni-
straziiju. ne ñar teesā m.

Paſſaidrojot ſcho pehdejo teikumu, peewediſchū ſche, ſā
ari paſis tulkoča iegs ſawā eewadā ſala, ſa grahmata it-
ſewiſchki eewebrötli likumi, ſas ſihmejas uſ ſemneelu admini-
ſtraziiju, uſ pagastu walschu un ſemneelu leetu komiſaru dari-
ſchanam; turpat wiſch gan ari atſihſi, ſa grahmata pareiſali
noſauzama par „Wids. ſemn. likumeem”, ſas ſchi grahmata
pateefibā ari ir, tapehz ſa wiſā eeweetoti 1860. gada Wids.
ſemn. likumi. Uſ to jaatgahdina, ſa E. W. Jakobijs gra-
hmata truhſti daudž ſwarigu daku, kuras bija gan wezajā
likumu grahmata (un atrodamas ari Vaschmalowā) un it
ſewiſchki truhſti wiſu likumu par teefam, teefu ſatverſni,
teefaschanas lahtribu jeb projeſu, ſodu likumeem, lahdī pa-
ſtahw preleſch pogasteežam, tad wairaku tamlihdsigu wiſpah-
reju noſazijumu, ta peem. par froni mahju iſpiriſchanu. Ar
E. W. Jakobijs grahmatu ween laulu eedſhiwotaji un it
ſewiſchki pogasteesas newar iſtilt, jaeegahdajas wehl waj nu-
t. f. „Stersia likumi”: teefu uſtowi, fur ari ir pagasteesu
uſtawš, waj Vaschmalowa freewiſlais 1889. g. 9. jul. likumu
iſdewums.

No otrs puses atkal jaatsihst, la „Wids. semn. līsumi” slāhv daudz augstāk praktiskā vehtībā preelsch tagadnes, nesāt. s. „Matera līsumi”, kuri fatura tilai nosazījumus par pagastu valdīšanu un polīziju Kurzemē. Widssemneši līsumu latvisku išdevumu finā tagad nefamehrōjamī labak apgāhdati nesā kursemneeki, un par to weenigi japatēizas eezeenitai apgāhdajā firmat Ernstis Plates, uš kuras uzaņinajumi pāhtulīboti „Wids. semn. līsumi” no pastīstamā „Rolas grāmatas” tultotajā un išdeweja teesfleetu kandidata E. Grāba.

Pee E. W. Salobija freewiſla iſdewuma buhtu wehl jopeeſihmē, la neſtatoeſ ū ſteizamo peefleſchanos wežas litumu grahmataſ formalam eekahriojuſumam, tomeht naw weegli atraſt wiſu wajadfigo, orientatees grahmata, tadehf fa eeweſti it daudj jauni likumu nosazijumi, turſlaht beeſchi foli plaschi la peem. nosazijumi par paſem, furi pilnigi ſarauſta nosazijumus „par falpoſchanu lihgumeem“. Tomeht ari nebuhtu eſpehjaams pahrzelt peem. paſes litumus ū peelikumeem, jo peelikumi ta jau eenem wairak nela treſchu daku no wiſas grahmataſ. Waina ſche ta, la leelaſt daudsums jauno litumu nosazijumu preefch Baltijas naw litumdoſchanas zetā ſauk ſodinſtūn „nosazijat“.

Atteozotees ū latviisko īsdewumu, aizraibdu, tā tullotajā pareisi darījis, saturā un alfabeta rāhbitajus, kuri free.eu īsdewumā atrodas grahmatas beigās, pārzelēdamās ū preekschu un atweeglodamās tā grahmatas leetoschanu; saturā rāhbitajā un tekstā išlābotas daschas klužbas un pāwiršibas, kuras fastopamas freewu īsdewumā, tā 81. Iapas puse, pēcīhīmē pēc

34. § islabota Ituhda, tura freewu isdevumā naw pamanita,
51 lapas puſe, § 11 usnemts islaibums, turſch freewu isde-
wumā tāpat nebija pamanits, turpat 50 lap. p. (266. pantā)
un 70. lap. p. (§ 21) wareja islaibumus, kuri bija usrahdiſi
freewu isdevuma drukas Ituhdās, tuhlin usnemt latviſta
teſtiā, neeweetojot tos atſal drukas Ituhdās.

Waloda latwisska isdewumā ir weikla, telosha un weegli saprotama, las ir no leela swara taisni litumu grahamatā, fur wiss ir isteitls pehz eespehjas ihā, bes plaschaleem pa-
flaidrojumeem, un fur tomebr latris pahpratumā war buh-
toti laitigs. Peeshmet waretu tilai, ka wej, sen parasti
reesleetu termini, la peem. Stersta nobibinate: aissgahdniba
(онека) un aissbildiba (попечительство) — ir pahrmati-
niti pret dauds masak pareisseem: apgahdiba un aissbildiba;
tāpat: apgahdatajs, — aissgahdina weetā (ar „apgahdatajs“,
„apgahdiba“ parasti mehds apsahmet „Verleger“ un „Verlag“
grahmatu apgahdatajs, pats tullotajs „apgahdiba“ leeto taisni
„Verlog“ sinā, jo naw taischu jaſčubas, la Plates lgs
tullotajam ir tilai grahamatas apgahdatajs un ne wina aiss-
gahdnis). Ari no Stersta „Teefu uſlawem“ deesgan pa-
rastais un gruhti pahrlatwisslojamais „uſlaw“ wiſur pah-
mainits bes ſewiſklaſ waſadibas pret „litumi“, tamehr at-
ſtahti tahti ſweschwahrdi, la obligatorisls, fur weegli bija
latwisski teift „peepreefts“.

Wiss latviskais „Wids. semn. likumu” isdewums ir koti glihts, drula ikti slaidra, papirs labs, wisa grahmata atstabi sevischki patihlamu eespaidu, redsams, la puhlu un isdewumu pee winas naw taupiti, turkslaht ar ihpaschu atsinibu jamin, la winas zena samehrā ar leelo formatu un ruhpigo isdewumu ir neparasti sema, ‘jo malsfa nolisita tilai us 2 rbt. 50 lap., kartoneta — 2 rbt. 60 lap.; latviskais isdewums lobu teefu lehtals par freewu isdewumu, luesch kartonets malsfa 3 rbt. Alsteek tilai wehletees, laut tik nepeezeeschama, tik lehta grahmata, kura ir par godu un lepnumu muhsu teefleetu arodā un eeweheirosami suplina un nokahrto muhsu teefu walodu, buhtu dribsumā atrodama neween latrā pagastvalde un teesā us galda, bet ari latrās mahjās Widsemē, kuru ihpaschneekus wina issargatu no daudsam nepatilshanam un gruhteem saudejumeem, wisur eedehstidama teefibū, paschdarbibas un paschaislahweschanas pamatus. Kursemneels buhdams, es newaru nozeestees, neisteigis sche fawu noschehlojumu, ka Kursemēi wehl truhst tahdas grahmatas, jo Matera isdewums ir nowejoees un nepeeteefosch un Baschmakows naw tullots un buhtu ari pabral dahrgs. Tas mehrkis wehlejamis no wisas firbs, ka Ernstas Plates eezeenītā firma usnemtos ari kursemneeleem apgahdat tik nepeezeeschamos „Kursemes semneelu likumus”; winai, kura jan tik teizami weikuse puñ no leela darba, wisweeglasti buhtu weist ari otro puñ, jaur to wina eeguhtu few paleelamus nopolnus pee wiseem latweescheem un neween pee widsemneeleem.

No eeklichjemes.

a) *Maldivas leetas.*

Gidsemes gubernas drukatavas faktoram Beleivizam gubernators iſteižis ſau pateizibū par wina 30 gadu freeinu deenstu.

Par Rīgas aprinka ahrsītu apstiprināts J. G. Wisenbergs.
(W. G. A.)

"par užjibibu" nebjajamu laikā pēc Vladimira lentes.
Ezeres pagastia ahrstis Bēpfels uz pascha lubgumu atlaisis no deenesta.

s-BaußPas meer teesneschu
n isdsehuts is heenesta faraff

b) *Baltijas notikumi.*
Vispabrejā latweeschu laufsfaimneeku sapulze

18. 金

III.

Pehz ihſa brihtina atpuhtas eesahkas atlal 4. nodakas preelschlaſſumi, turu kodols groſſijas gar laulſaimneezibas iſgħiſtibas wejzañaschanu. Birmais preelschlaſſums bija no mahzitaja kundſina par laulſaimneezibas ſkolas dibinachanu Widjeme. Teit referents ihſos wahrdos attaħħiha laulſaimneezibas ſkolas gaitu Widjeme. No runataja dabujam finat, ka leeta schimbrīħscham atrodaſ atlal turpat, fur bijuſe un nefas poſitivs naw panahlts. Sche japeemin, ka galwena rihħotajha teit bija Widjeme's Ekonomiſta Sozietate, kundſina fungs lila preelschā, lai fapulze nolemtu atlal par jaunu lubgt fozietai, lai ta' naħħtu paliġgħa un eerihlotu warbuħi ismeħgħinajmu laukus ar preelschliktu fapulze neħrada peetrisħanas. Tika iſ-ſafizas domas, la deretu atħwabinatees no fakras aibbildnibas un labak darbinat schimbrīħscham laħdu preelschliktu fainneezibu ar ismeħgħinajmu laukeem. Tad nolashja agronoma Berga preelschlaſſumu par preelschliktu fainneezibas nodibinaħschu un ismeħgħinajmu lauseem kurjeme. Fur referents flaidri un gaifchi iſteiza schahdas eestahdes meħrlu, un ari aprahdija projekteto programu, pehz suras praktikanteem paſneegs teoretikas mahzibas widejas ħekku ſkolas furqa apmeħra. Schim paſħam tematam pеeſtienotees J. Wagner's ihſos wahrdos iſtaħħiha fhi paſħluma gaitu. 1894. gadā Jelgawas Laulſaimneezibas beedribas plaujas swieħħlos esot lilt's pirmais pamata alminn, jo minnha deenā fibmetti apmeħram 500 rubli. No fhi maša paſħluma leeta turpinata un tagħad esot jau til' taħlu, ka warot teiħi, mums ir-jau leela puše fahklum. Jelgawas Laulſaimneezibas beedribas kapitali schim nolu hlam fakrabju sħees no labpraktigam dahanam un proti, trijhad jał: 1) jaur eemraf-fajumeem no Jelgawas Laulſaimneezibas beedribas beedreem, 2) jaur atpiriħschanos no jaungada wijsitem un 3) jaur lab-praktigu weenreiseju nodolli no semes iħpaċċuma. Schadejji kien kien kapitali schimbrīħscham pereaudnis u 6125 rbt. 6 sap. Bes tam-ħasħas pagasta waldeſs un trediteestahdes noleħmu sħas, eemraf-faż-za kien kien 500 rbt, tillihds la buhs dabuta walidibas atlauja. Ta' tad warbuħi jau naħħosha għadha waresħot eefahlt preelschdarbus p-ejji f'idha eestahdes at-Wehrschanas. Tad u daschu fungu preelschliktu fapulze noleħma, lai speħħi nebuħtu jaflalda, palik schimbrīħscham

vee weenās schahdas eestahdes nodibinaschanas. Us peepra-
fjumu no sapulzes, lä stahw ar te naudu, fur a-
fawä laikä no Rigaš Latweeschu beedribas
fawahkla laufaimneezibas flosas dibina-
schana i, A. Webera kgs pastlaadroja, lä schi nauda gan paschä-
fablumä bijuse nolemita laufaimneezibas flosas dibinaschanai,
bet wehlaku nolemtis dibinat augstatu latweeschu flosu un to-
nosault par Aleksandra flosu. Ta la preelsch schahdas flosas
dibinaschanas naw dabuta atlauja, tad tagad min-
kapitala prozentus isleetojot Rig. Latw.
beedribas elementarflosai par labu. Ja-
tagad to naudu gribetu isleetot laufaimneezibas flosai, tad
dahwinatajeem to wajadsetu nolemt. Pehz tam flosa Stuju-
Jahna preelschlaſſiums par laufaimneezibas beedribas
mehrkeem un darbibu. Referents štli fajustos wahredos
aprahdiu beedribu zehlos un plaschos mehrkus, tilai ſchehl,
la laila truhkuma deht nebija eespehjams wiſu referatu
nobeigt. Tapat wajadſeja atlilt daschus zitus preelsch-
laſſiumus. Veidjamais preelschlaſſiumus bija no agronomia
Semela par planu pahrlabofchani. Preelschlaſſiumus bija
iſtrahdat leetischki un eewehroti ari pralitſee peedſhwojumi,
bet ari ſcho preelschlaſſiumu wajadſeja laika truhkuma deht
ſaihſinat.

Beidsot tika aizrahdzis, ja lai schahdas sapulzes waretu ilgadus noturet, deretu Rīga nobinat Lauksaimniecības beedribu, kura wišu schahdu rihžibū waretu nemt sawās rokās, un līkts preelschā pagaidam, tamehr minetā beedriba nobinases, atklaht pee Rīgas Latv. beedribas Lauksaimniecības Nodatu. Sapulze schim preelschlikumam veenbalstīgi peekrita. Ar scho beidsas pirmā leelala latweeschu lauksaimniecu sapulze un ar dabuhteem eespaideem un pamahžībam muhsu ūmes ruhki — lauksaimnieci dewās upmājam. Ka schahda pirma tik leela sapulze nebuhs wišus apmeerinajuſe, gan domajams, bet tas jau zitadi newareja buht, jo tīkai darbs varina meistarū. To wareja ari redjet sapulzē, jo lai gan rihletaju komiteja bija darijuſe zif spehjuſe, tomehr atlīks schis tas lo wehletees, kas finams nahloschās sapulzēs tīls eevrehrots. Tomehr lopeespālds, to latris pahnejsa mahjās buhs apmeerinoſchs, waretu teikt pazīldinoſchs un zeribas pīlns, jo warejam redjet, ja muhsu lauksaimnieki pehdejos gados spehruschi miljigus solus uſ preelschu. To leezinaja lectischķee ar rubypibu iſstrahdatee referati, to leezinaja pareiſi uſkertās pēcīhmes debates. Zahdejadi wezu gadu beidsot, waram ar pīlnu droſchību uſsault muhsu laiſaimniecem: uſ preelschu, brahki, naigi, mums peeder nahlamaiſi laisti!

Wehl reis Widzemes skolotaju valihdsibas
beedribas lecta: „M. W“ 40. numurā 1899. g.
lahds R. A. L. Igs, ralstidams par Widzemes skolotaju
valihdsibas beedribu, tautas skolotajeem issala pah-
metumus, pret kureem man daschur buhtu kas ko eebilst.
Vehz min. Iga domam neestahschanas eemesli ejot schahdi:
skolotaji nezerot dabuht materiala pabalsta, idealisma truhlums
pee skolotajeem, neparascha beedrotees u. t. t. Vehz manam
domam eemeslis mellejams jau sen pasihstamajos skolotaju
materialos apstahlos. Nemim peemeheram valihga skolotoju.
Leelums no teem dabu 100—150 rbt. ar usturu. Ar skim
1—1½ warawihsnem nu ir jaapmeerina wisas wajadsibas.
Ja nu tahds skolotajs isdod preeksch schurnakem un awisem
10—12 rbt. gadā un tur nu wehl ir lamassa 5 rbt. skolotaju
beedribā, tad tatschu tomehr schis gartigās wajadsibas isnahk
drusku par dahrgu. „Newajaga tik dauds abonei!“ teils
lahds. Ja, to tur nu lai dara, ka skolotajam, kas dauds
mas wispufigali grib felot tagadnes fadshwes gaitai, ir jalasa
un atkal jalasa. Tā tad gada massa par augstu. Buhtu
masaka gada maska, buhtu ari wairak beedru, kuri atkal
ruhpetos par to, ka rastos wairak beedru — weiginataju, ka
sarihkotu teatra israhdes lafei par labu u. t. t. Tad
wehl R. A. L. Igs jautā, waj tad kopigee isrihkojumi u. t. t.
now 5 rbt wehrti? Nu, teem skolotajeem, kureem Riga ir
tahtatu, teem schee kopigee isrihkojumi u. t. t. malsas
2 un 3 reis 5 rbt. Kas atteezas us idealisma truhlumu
un neparascha beedrotees, tad tur manas domas ir tahdas,
ka „allis allam zetu never rahdit“ un ja nu skolotaji us

lauleem topo, weeno, beedro, pulje zitus u) topigeem darveem, sa tab mini to waretu darit, ja wineem paſcheem nebuhtu ſchi beedroschanas gara? Tahtaku R. A. L. Igs faka, la daschi neestahjotees beedribā tadeht, la libds ſchim wiſi eſot vijuſchi weenigee noteizeji daudjās weetās un tagad nu buhſhot jaipilda „ſchahdu ſalu ſehnu preelfchlitumi u. t. t.“ Waj nu til diktatorifti fur ſklotaji war rihkotees, par to ſtipri ween ſchaubos. Haur ſchahdu apgalwojumu buhtu noleegta ſatra paſtahwigala domaſchanas ſpehja zitās lauji-neeku aprindās, lam tatschu nekahdā gadijumā newar pe-krift. Un manām domam par wiſlabalo peerahdijumu der 1901. g. projekteer V. wiſpahr. Dſeed. ſwehki, uſ ſureem peeteigotees ſklotaji now wiſ weenigi noteizeji, jo ja ta buhtu, tad jau daschgs labs no teem ſureem, furi peeteikuschees, nebuhtu to warejuſchi darit. Schai gadijumā ari tatschu ſklotaji resp. ſoru wadoni ir tilai tahtdu paſchu jaunu ziwelku domu iſpilditaji. ARI beedribas mehrlu nepaſtahſchana naiva neeſtaſhchanas eemeſlis, jo beedribai dibinotees ſtatuti tika laiſtakſtos nodruktati un ja lahdas ar wineem jo ſhki eepaſinās, tad tee bija ſklotaji. Ta tab pehz manām domam neeſtaſhchanas eemeſlis ir augſta gada maſſa un warbuht weenam otram wiia nenodroſchinatais ſtahwolſis. Beidſot peewediſchu tuwalas ſinas par ſklotaju beedribu Wine- ta paſtahw jau 13 gadus, beedru ap 8000, kapitals ap 100,000 rublu. Ibhſteem beedreem gada maſſa 80 lap, beedreem weizinatajeem 1 rbl. 60 lap. Beedriba noslehd ſihgumus ar fabrilanteem, magaſinu ihpachneeleem un ziteem weifalneeleem, pee ſureem cepehrkotees ſklotaji-beedri dabū 5—10—15% lehtati, nela zitur. Beedribai ir ſawa krabi- un aifdewu kafe, ſura pagahjuſchā gadā apgroſſiufse ap 1.200,000 rbl., ſawa dſihwibas apdroſchinachanas bee-driba, ſura pag. gadā apgroſſiufse ap 60,000 rbl. Tagad beedriba zelschot namu, ſuru atradisees: 1) zentrala pedagogiſka biblioteka, 2) paſtahwiga mahjibas lihdselku iſſtahde, 3) ſtol. beedr. krabi- un aifdewu un behru kafe, 4) dſihwolſti preelfch teem ſklotajeem, ſuri uſ lahdus laižinu cebrauz pilſehtu, 5) fanzleja, ſura ifſaris daschadus paſteljejumus preelfch zitu pilſehtu ſklotajeem un 6) ſahle preelfch ſklo-taju ſapulzem.

Widzemes gubernā 1900. gadā bijusi jāmalīša noboļš no nefuslameem iņpāschumeem 328,000 rbt., un Kurzemē — 94,000 rbt., turi pilsebtam īsdalas fesoči: Rīgā 276,357 rbt., Slošā 1309 rbt., Walmeerā 2060 rbt., Limbažchos 715, Zehsis 2917 rbt., Wallā 3290 rbt.

Widsemē no 1899. g. 22. decembra lihds 1900. g.
1. janvara ar trakumu jašlima 9 funi (no teem 4 Rīgā),
no tuseem 4 nosprabga un 5 tila nogaltnati.

No Leel-Salazas. Pehdejās deenās daschi „spalvu waroni“ pēsūbta muhsu jaunawam rupja fatura anonimas wehstules. Kā no pastimarkam un ziteem nowehrojumeem redjams, wehstules top-fuhtitas no ahsfemem, rāķ scheieenes juhneefseem-jaunelsteem. Teesham behdiga un noschehlojama leeta, ta muhsu freetnaju juhras dehlu starvā atrodas ari daschi tahdi neisglihtoti ġilwei. Upmaleetis,

No Litenes. 1. janvarī sāk. g. weetejā pagastā nama
sahē tīla atkal istriekots teatris, pēc tam usveda Rudolfa
Blaumanas lugas: „Launais gars” un „Selta kūpris”. Ap-
meklets teatris bija jo leelā mehrā. Kopspehle noriteja labi.
Teatrim felloja balle, kura arī bija deesgan apmekleta. Slaidrs
atlikums, tā no teatra, tā balles, weetejai bibliotekai par labu.
— Preelsch weetejas Ūseedaschanas beedribas bibliotekas no-
lemis abonet „Mahjas Weest”, „Mahjas Weesa Mehnesch-
rafstu” un „Auslrumu”. X-y.

Dschuhkstes-Peenawas heedribu namā isrihloja
1. janvari jaounā gadu simtēna pahragrai sagaidischanaī par
godu „jautribas walatu”. Dseedaja wairakas dseesmas wee-
tejais wihrū kvartets, pee tam pa starpam usweda ari dshwas
bildes. Bija ari Rīgas latv. teatra alteers Brihwneeka lgs,
tursch sche weefsojās ar sawām „humoristigajām un satirisska-
jām” suplejam. Pehz tam bija balle. Tad toti buhtu ja-
wehlas, lai pee garderobes buhtu waitak kahktibas — tas
paleek pehdejais, tam jaapmeerinas ar paleekam. — Grībeju
wehl pеeshmet pahri wahrdus par muhsu lasamo galdu. La-
samais galds mums ir; laikraksti ari par pilnam teek abonetē
(nesaprotoi tikai, kapehz „Deenas Lapa” neteek aboneta? tas
isslatas tihri fa wehrlisika pakalkehmoschanas kahdai „mah-
mulinai!“), bet redhet daschus no teem — peem. abus meh-
nescha rakstus un leelakas awises — dabū toti mas. Tad ap-
prājas pee lasamā galda ustrauga par truhkstioscheem numu-
reem, tas mehdjs pa laikam atbildet, fa „fungi“ tos paneh-
muschi libds, bet zilc atzeros, tad tīla nolemts, fa no lasamā
galda nesa nedrihki lihds nemt. Bet ari no pahri valstu-
chajeem numureem ir mas labuma: walaxos, tad semneesam
atleel drusku walas palaftees, lasamā istaba, ja pat eeeja ū
to neteek apgaismota.

Par Wentspils osta ralsta „Rofijas” lorespondens, Ia ta libds pat pehdejam laikam valika atlahta, tamehr ta zaur jauno dselszeti neeguwa jo svarigu nosihmi. Wentas grihvo ir Wentspils osta, kuras platums grosas ap 100 akm dslums starp 25 un 40 pehdam un garums no juhras 10 werties. Ja dibinu istihritu ap to weetu, kur atradās feneja Kurzemes osta, tad war panahst 25 pehdu dslumu 15 wertju garumā. Preelsch lugu stahweschanas un preechju lahdeschanas, ostaš garuma pehz, raha osta ir waj tihri ideał. Bet tamehr nu buhweja jauno dselszeti, speslantti nesnauða. No ta laika, tad apstiprinaja dselszeta projektu, us nebehdū tīla spēkuleis us semes gabaleem gar Wentas grihwu un tefu augschup. Defetina, kura 2 gadus atpakał mafsoja 200—250 rbf. tagad teek wehrteta us 1500—2000rbt., un jena pee latras alkaloahrdochanas aug par 20—25%. Dajchz labs jau bija nodomajis saprīti visu privato un fanomat visu frona semi. Bet domenu ministrija scheem negandeleem nēlahwa rihlorees, tā ta us preechju wairs nebuhjs jabaidas par weetas truhfumu preelsch lugu buhwechanas, kura, bes schaubam, Wentspili leelisti attuhstisees. Osta libds schim neaiffala un ja nu ta zaur jauneem isbuhwejumeem buhtu wairak aiffargata un tapehz us labdām nedelam aiffaltu, tad ledus tomehr buhs tīf plahns, ta lugu spēks to žalausit bes nekahdām leelām mosam. To ehemehrojot, froniš tad ari semes gabalus isnomās waj pohroos tāhdeem pasahfumeem, kuri walstīj atnejis lahdu labumu.

No Kandawas. Kad eesahla buhwet Massawas-
Wentspils dzelsszetu, tad wißi preezajas, la us preeschu buh-
schot daudsejada finā labati, jo nebuhs rudenos un pawasarcos
pa ißbrauktajeem zeteem jabrauz us Tukumu. Bet tagad atsal
jaunais dzelzelsch vascham labam ir palizis nepatihsams, jo
tas ir sadahrdzinajis malfas zenu. Agratuz gadus te wareja
meschos no tirkotajeem dabuht behrsa malku par 7 rbi. 7 pehdu
aß; tagad turpretti grib 12 rubkus par satu malfu meschā.
Sausa malta atsal ir toti dahrga palisuse, jo usluptschii pehrk
un pa dzelsszetu suhta us Rigu; par 7 pehdu kubiskoji malfā
pee stajjas liids 20 rbi. Ari kroma meschos tagad par malfu
ir uslitta augstala zena nela pagabjuhschos gadus. Saimnee-
leem resp. semlopjeem, lam schis gads bija deesgan neisdewigis,
schahda peepeschha dahrdziba ir deesgan nepatihsama, lamehr
ar to apradis. — Kandawas kroma saimneeli, kas wißi ir
fawas mahias eepirkuschi, ar ismalkas terminu us 44 gadeem,
eewehrojot neisdewigos gadus, taifas eesneegt augstafai wal-
dibai lubgumu, lai pirlschanas gadus pagarinatu. Kā komi-
sara lungs pee amatu wihru wehleschanas issfaidroja, tab,
ja augstala waldiba schahdu lubgumu eemehroju, tagadeja
gada malfa tisku gandrihs us yust masaka. Kā dīrd, tad
wißi Kandawas un Daigones sainmeeli grib eesneegt lubgumu,
lai ismalkas terminu pagarinatu. — Amatu wihru wehleshana
komisara funga llahtibuhinē noriteja itin meerigi; eewehleli tika
pa leelakai dalat tee paschi wezee. Par wehleschanas laiku
wißas Kandawas reibinoeschu dsehreenu pahrdotawas bija
slebagras. — ts.

Deo Nendas. „Mahjas Weesa“ Nr. 42 un 48 atrodas sinojumi par Nenda's vjeedaschanas beedribu, ta ijsjutſchi i jautajumu walari, i konzerti, i preelschneezibas sapulzes, teatrs u. t. t. Leeta pateefibā ir schahda: Jautajumu walari tadeht newareja tilst turpinati, ta weeteja aprinka polizija tahdus aifleedsa jaur preelschralstu no 29. jūnija šč. g. sem Nr. 933, dibinotees uš gubernatora lga zirkularu. Bet neba tilai muhsu beedribā jautajumu walari aptureti, ir wiſas kuldigas aprinka beedribās tahdi schimbrihscham aptureti. Beedribas preelschneels wairakalhrt luhdīs aprinka poliziju pehz atlaujas un wiñam tīzis apsolits, ta luhrs gubernatora lgu zirkularu paſlaidrot. Bes tam mums statutos nemas nestahw jautajumu walaru iſſlaidro-

schana un tadebt esam pilnigi atlariņi no polīzijas. — Sih-
mējoties uz isrihlojumeem, leeta schāda: kā sinams, tad
muhsu beedriba ir jauna un tai naw pastahwigu telpu,
tadebt isrihlojumi tīl tad war notiķi, tad dabujam lahdas
ihret. Preelsch dseedschanas mehginajumeem us beedribas
preelschneela luhgumu Leel-Kendas dsimlikungs barons Saß
atwehleja sawā muisčā par welti telpas, kurās tad arī no-
tiķi mehginajumi. Wehlaļ jaur muisčas pahrdoschanu
pirmās telpas gan panehma, bet to weetā eerahdija diwas
zitas pehž wehleschanas, kuraš lora dirigenta lunga leedjsās
eet apslaitit un tad, saprotams, naw arī neweena mehgina-
juma noturejīs. Konzerts satumos newareja tapt isrihlot
tadebt, la dirigenta lgs arween aibildinajās, la neesam ar
dseedschanu tīl tahu, la waretu stahtees publisas preefšā.
Apakščā ralstījuschamees naw nelas sinams par tādeem
mutes waroneem, kas buhtu dseebatajām neslavu zehlūsci.
Uz teatra isrihlochanu gatavojamees jau augusta mehness,
bet te muhsu libdsschīnejais teatra wadonis, skoletais Ahbo-
lina lgs aizjeloja uz Kubanas apgabalu, veenemdams tur
weetu. Beļ waditaja, saprotams, newareja teatri isrihlot,
tadebt arī beedribas preelschneess wairakshrt usaizinaja us
waldes sapulzi, kura deemschehl nelad nesanahza. Iſ wiſa
augščā sagita noslāhrstams, la waina mēslējama pa dafai
apstahklos, kurus paschi newaram nowehrst, pa dafai paschu
laiksumā.

Rendas dseed. beedribs preelschneels R. Kannenbergs.
Wina weetneels Fr. Rekis.

Leepaja eelsleetu ministris apstiprinajis 16. oktobri
puhra lašu sem nosaukuma „Balibgs“ un „Draudziba“ un
I. radību lašes statutus.

Leepajaas bahrinu teesâ par preelfschfchdetaju apstipri-
nats us trim gadeem Oskars Melwils un par fâs paschâ
teesâs lozelkeem A. Kleinenbergs, H. Smits, G. Küsners un
R. Feierabends.

e) № 31ām Kreevijas pusēm.

Neserwistu eesaukschana. „Ruski Invalid“
Istudina pagайду noteikumus par reserwas
oraportschichtiku un I. schichtiras sawwalneeku
eesaukschanu us mahzibу atjaunošchanu. Pehz scheem noteikumeem
artilerijas reserwas sawwalneeki, tapat kā zītu lara spēhla nodalu
awwalneeki eesauzami us mahzibу atjaunošchanu pa vien
reserwas laiku bīwās reisēs, iktatu reis us 6 nedelam un
eeschiktami peē kā hīneeku pulteem. Tapat ori
eelgabalneeki reserwas sawwalneeki pehz reserwas larods-
neeka eksamena nolischanastopp par kā hīneeku reserwas
oraportschichtschikteem.

Pahrgrosijumi semneku leetās. Gelschleetu ministrija, ja galvas pilsehtas avisēs sino, drībsumā apspredīšot wairalus jautajumus par pahrgrosijumeem semneku leetās. Vispirmā lahtā yee scheem jautajumēem eeder semneku p a s c h w a l d i b a s e e s t a h s c h u m a t a w i h r u a u t o r i t a t e s p a z e l f c h a n a . Tā, pagasta wezako disziplinaro waru nodomats cevēbrojami p a l a s c h i n a t un atšabinat tos no dascheem disziplinarodeem, kuri wiķus pagasta lozelū azis. Starpitu, pagasta wezalee dabubhshot ari un i formu. Bes tam pagasta amata wiħreem doschot sinamus atweeglija ījamus labibas lausu apdrošināshanas finā, lai aissargatu os pret atreebibu no pagasta lozelū pušes. — Lahtak nodomats apspriest solus, kas sperami firgu sahdsibū aplaroħanas finā. Schai uoluhla tils eezelta sevischka komisija.

Tirdzniecības nofahrtoschana. Finanšhu ministrija, tā laikraksti ūnā, nodomajuse spērt solus tirdzniecības pareisās nofahrtoschanas ūnā, sevischki, las ūhmejas uſ tirgoschanos ar laulsaimniecības raschojumeeem. Tā peem. ministrija nodomajuse noteikt, tā tirgoschanai, t. i. raschojumu pirlschanai un pahrdoschanai janoteek tirgos wajitās weetās, kurus preelsch tirgoschanas nolemtas, bet ne uſ geleem, eslam un mahiweetās; uspirzejem uspirschana vairumā buhtu atlaujama tilai noteiktā laislā, sevischki pēbzousdeenās, kad pilsehti un lautu eedsthywotaji apgahdājuschees vineem wajadīgos produktūs; laulsaimniecības raschojumi, sevischki tee, kurus pahrdod semneeki, sverami uſ pilsehtas waj wispaprehjai leetoschanai cerihkoteem swareem, kas schim aolubljam eetqisami uſ tirgos laukumeem.

Skolu bubschanas. Peterburgā pastabhw
beedriba, kuras uſdewums weizinat feeweefch u
auſſaimneeziflu ifglichtib. Schi beedriba
nu ſemloypibas ministrijai eesneegufe lubgumu, loi pēe
Maslawas laulfaimneezibas instituta dibina ſewiſchku no-
datu preefch ſeeweschu laulfaimneezibas ifglichtibas un tad,
vee ſchās nodala peelaishot art minetās beedribas lozektus,
la ari tee waretu preedelitees pēe janvarī noturamās
veedagogifkās faelmas. Ministrija beedribas lubgumu
vallausfjuse. — Dēfa ſā mahzibas apgabala kurators wehlas
Dēfa ūbinat puſtentaiſita ju ſkolu, preefch kuras
projekta iſtrahdaschanas eejels ſewiſchku komiſiju no techni-
keem, weetejās amatneezibas ſkolas ſkolotajeem un puſtent-
aiſitajeem. Weenu no amatneezibas ſkolas mahzelkeem
uhtis uſ ahrsemem, lai tas tur taħda ſkola ifglichtojas un
wehlač waretu buht Dēfas puſtentaiſitaja ſkolas waditajš.
Beeturu reforma. Willem ſinam ſa mukdu

Zeetumi reforma. Viljame sinams, ta muhju tagadejee zeetumi ir tifat sodishanas, bet ne laboschanas eestahdes. Aissuhitshanas sodu peo mums laikam driis atjels, bet zeetumos paleek wehl dauds kas labojams. Ihstenibā reem ir taipniba, turi apgalwo, ta moralistlik siinā zeetuma sods ir dauds launaks par aissuhitshani. Līmdā wehl ne pilnigi samaitatam noseedsnieklam war pamostees tilumibas uhtu atleekas, bet zeetumos tā faultee nefamaitatee noseedsnieki padodas noruhbitu noseedsnieku eespaidam. Ihstenee noseedsnieki zeetumos pahrvalda un arween ir pahrvaldisuschi wisu dsibwi. Mereti lauds netihchs noseedsnieks zeetumi pahrwehcsas par ihstu, nelabojamu noseedsnieku. Lihds ar aissuhitshanas soda atjelschanu mums laikam saigadamas ari zeetumu pahrgrosibas un rāz ar scho noluhi „Iustizministrijas schurnalā“ nodrukats apflats par „Elmira zeetumu reformu“ Saweenotās Valsītis. Vehz Elmira sistemas personas 17—30 gadu vezumā, kuras pirmo reiss par gruhtu nosegumu stahjas teefas preelschā, neteek nosoditas us finamu aisu zeetumi, bet tām noteiz tifat wišaugstalo mehru. Wehlat noseedsnieklam, flatotees us wina nosegumu un pašaušbu, wišaugstalo soda mehru vamaising. Kad noseedsnieks

No Maſlawas. Raiba prahwa. Maſlawas lopu aiffardſibas beedribas lozellis Solowjews pee pun tirgotaja Sorokina 1897. g. majā bija redſejis daschas laſo galas un zibrukus, pawifam 6 putnus, kureus tas notur par tani paſchā pawafarā kerteem un tapehz tos nodewa polizijai, lai fastahda protololu, jo tahdus putnus likums n̄ leeds yahrdot. Sorokinam bija jadod atbildiba pee men teefneschu, kuream tas peerahdija zaur krohtem, la winsch ſci putnus jau gabu agrak nofirzis par 49 rubleem. Sorokin tila atſihis par newainigu un dota tam teefiba, atpräfti jare preži waj tas wehrtibu. Ba tam putni bija nodoti Soologiſta dahrſa un tur nosprahguschi. Nu Sorokins apfuhdſeja lopu aiffardſibas beedribu par 49 rbt., bet winas preelfſtahwīs paſlaidoja, la ne beedribu, bet poližija uſſtahjuſes pret Sorokina un ta ari putnus nodewuse Soologiſlajam dahſan Sorokins nu dabuja teefibu, ſawus ſaudejumus peedſhi n̄ Soologiſta dahrſa; prahwa nonahza pee meerteeſneſchu ſapulzes, kura nodewa leetu iſmellet meerteeſneſsim. Te nu lopu aiffardſibas beedribas preelfſtahwīs paſlaidoja, la Maſlawas beedribu eſot ſaru beedribu no Peterburgas lopu aiffardſibas beedribas un la tapehz ſuhdſetajam ſawi ſaudejumi japeedja no Peterburgas beedribas. Bet ta la pebz statuteem daſhdas nodakas uſſkatamas par patſtahwigām beedribam, taſchi eerung tila atraidita un Sorokina prafiba atſihia par pareisu. Beedribu atkal yahrfuhdſeja ſpreedumu pee men teefneschu ſapulzes un luhdſa leetu no jauna iſmellet, pe lam lahdas zits beedribas aiffstahwīs norahdija uſ to, la weens beedribu, bet poližija leetu eelustinajufe un la beedribu te tilai tapehz eevehrota, la weens no winas lozelkeem uſrahdijis ſchlektamo aifſleegto tirgoſchanos un la beedribu par ſawu lozelli darbeem neefot atbildiga, jo poližijai laut kuru briiddi eſot eespehjams yahrliezinates par uſrahdiuumu po reſfib, eelam wina fastahda protololius. Sorokina ſuhdſibi pret beedribu nu atraidija un pateža winam, lai winsch ſari ſlahdi peedſenot no poližijas, kura no ſawas puſes to aſta warot präfti no beedribas. Sorokins ſpreedumu yahrfuhdſeja un meerteeſneſchu ſapulze peespreeda Sorokinam par labu n̄ beedribas peedſhi 49 rbt. ſlabdes atlidiſibas un 2 rbt. teefib ſidewumu. Bet lopu aiffardſibas beedribu ar ſchahdu ſpreedumu neefot meera un noboſchot prahwu par 6 apkihlateem nu jau ſen nosprahguscheem putneem ſenatam.

Ganuschischku meestā, Novoaleksandrijas aprinkī, Kaunas gubernā, eedīshwotajeem Ilahjas deesgan flīci, ja usnahk nelaimē un jaſaflimst, jo tuval par 22 werstem naa neweens abris atrodams. Mums nu no tureenes peenahžis lubgums, lai zaur „Mahjas Weesi“ usaizinatum tur nō meisteit a h d a m a h r s t a m , kuram zeeta alga, jeb pareisali salapabalsis pa gadu nolemts 300 rublus leels. Meestīša atrodas tikai weenu wersti no Kurzemēs robescham.

Dobromischlas aplahrtne us dsihwi nomeetees deejgan prahws latweeshu pulzinsch, no kureem daschi, semi nomadami, eedsihwojuschees deesgan labâ pahrtizibâ. Kas sihmejas us sadsihwi un gara baudijumeem, tad ar teem et deesgan plabni. Laitrakstus ari lasa mas, jo pa diwâm kolonijam, Satschorou un Wischnolu, peenahk tifai 4 elsem plari „Mahjas Weesa“ un tilpat dauds „Balss.“

Dobromisleetis.

No Grodnas. „Wil. Westn.“ astabsta selosha geetumneela Iwanowa pahdroeschu isbehgschanu. Iwanow nosushanu inhlit pamantja un fargs Alsenows streeschu dewas beeglim palat, kusch laidaus us wolsalu, sur brauzeen patlaban sahla eet. Ar weenu lehzeenu Iwanows eestuve pehdejä wagonä, bet wiham us pehdam palat Alsenows. Ni sahlas dzenaschana pa wihi brauzeemu, lithsi lam pehds ar konduktora palihdsbu saguhstija behgli. Kad abu guhstu taju smagäs duhres Iwanowu jau biha freekt apstrade juschas, wiisch luhsdä, lal laujot wiham tal elpu atneväl. Bet tiffo wiisch juhä swabads, wiisch nes sur israhwa ihdsells steeni, ar kure sorgu Alsenowu pastka gar semi m-tad pa isdausito wagonä legu islehra ahrä. Brauzeenu tuhli captureja, bet pehds zeturtschna standas mellefchanas no behgli wairi nebiha atrodamas ne pehdas. Tiskat oträ deenä, la farthloja ablauu, wihi saguhstija meschä. Is brauzeenu iuhdamas tog hñig dohniis tifoi daschok bruhiez.

2600 kilom. (2280 werstes) un pat tikai 1850 kilometru (2665 werstes) gorā Tigrīja ir par treshdalu garala par Reiu. Eifrata sawus uhdenus krahj jau pee Kreewijsas Armenijas robeščam un dauds peetelam pastiprinata greeščas pret wakareem, it sā ap seno Antioliju gribetu eegahstees Seemei-Sirijas juhrā. Wina tuwojas juhmalai us 145 kilometrem, bet tad negrosami dadas us deenividu austumeem Perfijsas juhras libži. Tigrīas avoti atrodas Armenijas Laurus kalnajā, tikai labdas 7 werstes no tās weetas, sur Eifrata jau sā prahwa upe islausčas zaur scho kalnaju. Tigrīsa gandribs teesčam dadas us deenividu austumeem. Ta tel gar Diarbetiku, Mosulu (seno Niniwi) un Bagdadu un pee Normas fastopas ar Eifratu. No tureenes winas saweenotas sā Schatlaraba tel us Perfijsas juhras libži.

Lejas-Mesopotamija ir dauds bagatala ar uhdeni, nela augstiejoj, un tadeht ween, ta abas upes beeschi pahrpluhst. Jo wairak tuvojamees juhrai, jo wairak redsam apstrabdato un apstrabdajamo semi pahrewehrschaumes muslaja. Upju ta-naschas nogulstas un nefauj uhdennim notezet. Websturisflos laikos tas gahjis arween faunasi. Seneja Kaldeja, Deen-widus-Mesopotamija, arween jo wairak kluwuse par dum-braju. Wehl websturisflos laikos Persijas juhras libjis rabbas sneedsees til augstu, ta Efrata un Tigrifa schlirtas tanī eetezeja. Tad iżzehlees pesebrojums ieb delta, un no scha pamasm zeeta, bet purwaina jeme. Waj tas ta arween pa-lits, ieb waj jaunlaitu technika tur radis semi, kura tilpat augliga ta Nilas delta, tas ir usdewiums, kuru war fagaudit Mesopotamijas noblochais pahrwaldneels.

Kas Mesopotamija bija senos laikos, par to viena var pateiktas daudzajiem lanokeem. Dvinipadesmita gadujimtena zilwels aplaunėdamees war noslatitees us darbeem, turi pastrahdati preesči 4—5000 gadeem. Genejās tautas ar visleelako ruhpibū bija ratuschias lanatus, turi pa dafai nondereja apuhdenoschanai, pa dafai ari lugoschanai. No augstalam weetam ubdeni nowadija us druviam, luras par to pateigās ar besgaligu auglibu. „Tagad tur reds,” ralsta Elijs Nelli, „titai wahjas atleelas no tam ubdena eetaisem, luras Herodois aprakstia fa leelo sahan boseiniu, no lura vepildija apuhdenojamus grahwius un turšč bija leels deesgan, lai wairat deenas no weetas waretu ujneimt nisu Eifratas ubdeni, un pee tam wehl nemas netika pilns. Kanalis blastiki upēi no Hitas libds juheai, bija ne masal par 800 metrum garšč (to esot ližis Nebuladnežars ral) un neweens no jaunlaiku lanakeem to nauj vahrspebjis. Wejee kanati, kuru atleelas wehl šcur tur redsamas, bija diwejadi; weeni no teem, ta tas pee Nahr-el-Melelas, no Eifratas nabldami, beidsas Tigrisā pee Seleiztjas; šchee kanati bija deesgan dili, ta ta ubdens pa teem tezeja faut kuru gadskabrtu un straume pate tos istibrija, tee bija lugosjami kanati. Otree, weenigi preesči apuhdenoschanas, ujnehma ubdeni titai plubdu laitā, turšč salitra lopā ar slabdu labakās augšchanas laiku; bet šchee kanali pesehroja un tos islgadus majadseja tibrit; dumbru fāmēta gar krasteem, ta ta tur iszehlas 18—20 pehdas augsti walni, daschi pat fasneids 33 pehdu avgstumu.

Tahda tibrishana jemtopjus ar laiku nogurdinaja, wini labak israka weenu, diwus, trihs un wehl wairak jaunus. Un schos kanatus tagad wehl it weegli warenu islibrit un tos padairit attal derigus. Bet los lihds schim darits, tas par dauds neezigs un nam atneisit it nefahdus labunus. Bet arabeeschi wehl prot uhdens mahksu. Wini taissa kastus un walnus no witam (faschinam), luras faseen no tamarindu sareem un needram un luras zeeftci satura dubius.

Jau sensenos laikos šchi toreiš frēhtitā seme bija at-tibstijusē it eewehtrojamu pasaules tirdsnezzibū un nevez apmeerīnajusēs ar pastahwoſcheem ahrejēem apstahsteem, bet ori peekopuſe pilnigi apšinigu politiku. Tirgotoji, kuri uſt-ru-ja ſatifsni starp Indiju un Widus juhru, weda ſaravas karawanes gar Eifratu augſchup un tad pagreeſas pret wa-fareem jaur Damasku us Tītu un Sidonu waj ari tahlak pret ſeemekeem jaur tagadejo Alepu us Šremet Širijas oſtam, wehlak ari us Antiokiju. Ziti karawanu zeli gahja jaur Maſ-Asiju us Bizančiu waj pret ſeemekeem us Trapeſuntu un Sinopi. Eifrata ſenos lailds arween bija par widutaju starp Deenwidus-Asiju un Widus juhev. Un lihds ar 10 ari Babilone us gadu tuhloſcheem bijuse par pasaules tirds-nezzibas widuzi. Nebukadnezara II. wara (604 - 562 pr. Kr.) ſneebſas vahr Zenikiju un pee Perſijas lihtſcha tam bija oſta Teredona. Eifratai toreiſ bija leelaka noſibme nedā Nilai. Perſeeschi nebija tahti tirgotoji un tad wini bija eekarojuſchi Babiloni, wini aifkawea Eifratas kugoſamibu, lai waretu iſſargatees no uſbrukumeem.

Aleksandrs turpret skatijās tablak un mehginaja neween
ispostito Babiloni no jauna usbuhwet, bet ari atjaunot Ei-
ratas fugojamibu. Winsch išnīhzinaja wifus schkehrschlorus;
liko abas upes padstīnat, no jauna atwebra Teredonas ostu
un usbuhweja Eirotā wefelu floti, preeksch kuras pee Babi-
lones eetaisja bafeinu, lura tilpis 1000 fugu.

Wina pehzawaldneeli, Seleigizi, astāhja Babiloni un zehla jaunu valstis galvas pilsebtu Tigrifas valara kraštā, tūkstā lahdas 70 verstes no Babilones un lahdas 20 no tagadejās Bagdades. Semes kultura veisl turejās us deesgōn eewehrojama augstuma un pasaules tirdzniecība arveen veisl gahja jaur Mesopotamiju. Parieeschī famu galvas pilsebtu pahrzehla pretim us Klefsonu, kas daschadās, bet jau arveen behdigakās līkstās turejās, līkds kam arabeeschi to 637. gadā pehz Kr. eenehma un ispostija. Jaunee fungi to isleitoja par akmeni laustiņi, lai no materiala 703. gadā zeltu jauno Bagdadi. Ari arabeeschu waldība Mesopotamija veisl valila augsti attīstīta semē. Omara waldbas laikā 3,300,000 vuhreetas leels semes gabals froniim atmeta 85 miljonus franku (1 franks = apm. 40 lop.)

Kalſi ari wehl iſtureja augstu kulturu. Haruna al Rafaſhida wahrdš ween jau atſlahj mums aimu, kura rahda, tas Bagdade bija preeſch agraleem wiđus laſleem. Wehl 500 gadus pehj pilſehlas dibinaſchjanas ta bija arabeſchū ſinatnes un pasaules tirdsneejibas wiđuzis. Bet tad ari vini ſasneedſa klisma: Dſchingis-chana dehla dehls wiñu iſwareja 1258. gada. Mehdi teift, tur turks kahju ſper, tur ahle wairs neaug; bet pateefibā turks ir tilai newainigš behrninsch pret mongoli. Mongolu waldiba iſnihzinaja ſemes kulturu, kahwa lanateem peefehrot, padarija Lejas Uſeopo- amiju par muļļaju un pamafinaja wezo ziwiſiheo eedſihno-

taju ūkaitu, Mongolu waldbai panibstot jaunverseeschi eelaroja semi un yilsehiu. Ur scheem isjlbuijas turki, tureem no Bagdades eelaroofjanas 1638. gaba peeder waldbai Bagdade ic atschilbusé, bet no ta, kas wiha bija, wiha tagad ic uksai wähjisch atspihdumis.

Bind Kaldejā, kur guleja zilvezes kulturas pirmē dibgti, no kurenes isgabja usvaretaji, lai eelarotn seemet os Babiloniju, tur tagad zaur needrem un labrku kruhmēm laisti veltas attakas, tur velutani iuhstoscheem mudisb svejobami un reestadami. Likai wehlakos laikos eerabuschees schee bebdige apstahlti. Kamehr sem kalissem Bagdade wehflaitija 2 milj. eedsihwotaju, tamehr sem turtu valdības taahtri panīšla. Morīzs sāsa par Vejas-Mesopotāmijas tagadejo stahwokli: „Nekas til labi nepeerahda semes tagadejo bebdigo stahwokli, kā tuksnescha un mūllaja pretejiba. Kamehr meenā daidā ajs uhdēna trubluma raro nekahda kultura eespehjama, tamehr otra data zaur uhdēna pahrleelumu padota tahdam pašcham līstenim. Bee lahrteja uhdēna stahwokla vuervi ajsnem treschdatu. No iahleenes purwi iſſlatas kā salas milsigas plāwas, bet tanis neaug visi salie, turpreti needres un domi. Zaur scheem pehdam angsteem beeſeeneem steepjas nestaitami schaurasi un plātati ūanasi, kuru lihkumsb sweschneels bes weeteja wadona ir pilnig pasudis.”

Bet neraugotees us saules sweloscho karfiumu un us
deenwidu muklajeem, Mesopotamijas galwas pilsehta Bagdade
tomehr wehl ic paradise, saphaina atmuna no tuwejas Ba-
bilones issbisjicha lrahlschnuma. Kas no Efratas nahldamis
pahri daudsajeem apuhdenojsameem kanaleem tuwojas Tigrisai,
tam us reissi atlhabjas iihri pasataina aina no Kalifa pilse-
tas Bagdades ar saweem nesslaitameem palmu froneem, kuri
trebgojas pahri pat peleki sfiganu miglas juhen. Beesja, karfia
migla aifskir galoines no stumbreem, ta ta kronti isleetas
us rahma ejera veldam, kaneht slaike minareti ar mirdjo-
schajeem selta dseguleem no imama Musas mausolejas wijs
la swehloschas bumbas. Schi mausoleja atrobas seemelos
no Bagdades, Gadiamas pilsehtiin. Wisapkahri zelineekam,
kas nogremdejas schai slatai, issleepjos druwas un rihsas
lauki, kur flamingi un pelitani mudschet mudsch. Tas ic
Oschach-kanaliss, kas ie wellas zaur eeleju.

Bagdadi 763. gada pehz Kristus Almansors dibinaja
lahdas dauds wezakas pilsehtias veetā Tigrījas labajā krastā.
Te eedsihwojajeem brihs ween Istuva par neehru un wini-
sabka buhweteks ari kreisajā krastā. Dini plostu tili, lahdas
750 pehdas gari, saweeno abas pilsehtias dasas. Jaunā
pilsehtia ir leelako, bet ari ta eenkem tikai puji no pirms ap-
muhreitā laukuma. Austrumos un deenwidos atrodas tikai
drupas un sādas dasas gandrīzs pamīšam neapdzīvotas.
Pāscha pilsehtia ir līvariali, kuri saastāhv weeenigi iš naba-
dsīgam būbdam, bet viduzis ir tīs seeboschs, kā reti kabbā-
iūrku pilsehtā. Leeli tirgi un septinas mošejas atrodas
seemeli reeturmos pie Tigrījas, tur ari ir turku kasarmas.
Tur apstābias Persijas karavanes, kas eit uš Girījas pe-
krasti un nahk atvakat; daschi twailoni, pa leelai datai
anglu un turku, usnahk no Bāgoras. Pate pilsehta tirgojas
ar wilnu, labību, datēlem, gurķiem, deenwidu augleem un
Eiropas fabrilateem. Pilnos seedos ari wehl ir tirgoschāns
ar arabeeschu sirgeem un flāwenajeem sudrabpēlekeem ehse-
keem; pilsehtā išned brokatus, ahdas prezēs, seglus, kol-
vīnas audeltus, eerothkus, selta leetas, saßianu. Ģevehbro-
ams ir laħds atlāħis dabsxs, kuru apuhdeno or twaiku
naschinas palihdsibū. Daschas religiosas un ruhpneezibas
iskolas it brangi ujsplausti. Grubta likta Persijai usnabja
1831. gada jaun mehri: ijsuda $\frac{1}{4}$ datas eedsihwojau, kuri
pa datai nomiro, pa datai ajsbehga. No ta laila sanitaree
(uš weselibas kopschanu atteezoschees) apstākti labojusches,
bet pehz muhsu fajehgumeem tee tomehr wehl ir bresmīgi-
čelas netihras un daschas peiles un purvi ijsplata nepane-
amu smalu. Te mehris un kolera wehl daschu labu reisi
ar ķelmēm peeklaudfinās. Wezee pilsehtas muhri sagruwuschi
in karā tee wairs naw ne no laħda smara.

Bagdadei ir 145,000 eedfishwotaju, kure starpa atroham arabeeschus, turlus (tureemi te ir sweschu lungu loma), kurdus, armeneeschus, fireeschus, schihdus, perseeschus, indeeschus un nedaudsus eitopeeschus. Bagdade sanehmäs uj uj plauschanu Midata-paschas waldischanas laitsa, bet sja turks tur waldisja par dauds ihsu laitu, ta fa ari tas nedauds newareja padarit.

Augschpus Bagdades lugoschana us Tigris as apro
schojas ar dihwaineem plosteem no aitahdam. 40-60 tabdat
aitahdas faseen ischeträas, preezäas rindäas, ta ka plosta preefschä
tas it 8 un pakala 16 abdas plats; wirs abdam saflahj lapas
tad maschas un tepicus un ta tad it omuligi brauz pa up
us leju. Straumes ahtrumä, zaurmehrä juhdsi pa stundu
irkli naw wajadfigi; tos leeto tikai preefsch stuhreschanas, loi
no atmareem iswairitos.

Batas Tigrifas pilhehtas, druhmä Diarbelira starp augsteem kalneem, senal slavenajä Mojula (no kuras kolwihis auedellis „muslins“ dabujis sawu nosaukumu), tapat ari Bafora jeb Bafra pee Schatelarabas, tur sahlas lugoschana, tagad panihkuishas lä Bagdade.

Leelas zeribas nu leel us buhwejamo dselszeli, polku no Seemei-Sirijas peekrastes 2 deenās wares nobraut us Bagdadi, samehr larawanem tagad wajaga wairal nedelu. Bes tam kreewi, ka jau agrak sinots, buhmēs dselszeli ne Kasprijas juhras us Persijas libzi. Saprotais, ka satili me leeliski attihstisees un dos ari pamudinajumu wairal rubutes par tibribu un kahrtibu. Turku waldibas wehribā tilde greesta us Mesopotamiju un tai nu buhs jagahdā, ka teel jinihzinatas daudsas laupitaju bandas. Ja apstahlki tur tri nolahrtosees, tad Mesopotamiju gaida sposcha nahloim. Egipte jau tagad rahda, lo war isdarit usraudisiba no Girovās puses. To peerahda ari usplaustoschā kultura ianis Mas-Asijas apwidos, kur tagad eet dselszeli, tur ari turle wairs weltigi nestrahdā, zit kluhmiga ari naw bijuse wins waldiba pa ilgajeem gadusimtenem.

Rara finas

Pehdejā nedēkā notiņus sāktais zīmīgais ap Tugelas upi. Generalis Bullers bija sagaidījis paliņga pulku zauriņiem la kara spēkls tika pamatoots uz 40,000 vienreem. Ladiņu līdzīgais pa tam palīga arī vīrieši draudzības un Bullers veidsot nehmās atkal iestājās zīmīgumā, bet šo reizi tas negribēja iestājās taisnī no preešas, sturmī. Kolenču būvru pozīcijas, pēc kurām angļi mehneji atpēlēt dabūjuschi fabpīgu pārīmāzību, bet tas zemēs aperēt būvētās kreiso spārnā. Vēl sākis aperēšanas mehginaņums vīlās vīzai ilgi, uedelās $1\frac{1}{2}$ —2 nedēlas angļi taisīja lauku dzelzeli us Potgitera brafli, kas Inapi 40 vīrietis atstātu ne Freras lehgera (ceepretim Kolenčai), tad tee veidsot pārīmāzību pārī Tugelas upi, tad būvri vīspirms atkāpās, bet attīlā angļi neeedrošinājās tuhlinā eit tabakā, bet tee sagaidīja leelaku pulku un leelgabalu fawēnošanu Tugelas otrā pusē. Veidsot festīvei, 8. (20.) janvāri sahīs nopeenos zīmīgais, angļi sahīta iestājās būvru pozīcijām. Protams, tā pēc tā ilgas fawēnošanas ari būvri bija sen sagatavojusies us angļu iestājumui, bija ne tiltveenības vīlās vīzēs un pārīmāzībus no Blumfontenas (Drānsčas valstī), bija atbauzīs ari generals Kronje, būvru vīrs vadītājs pēc Moderas upes, kas, tā redzams, noturējis lordu Metjuenu par pārīmāzību nespējīgu pretineelu lursēt nespēkā ari ar tā apālīmāzību tīt galā. Tādējādi angļi iestājās vīpus Tugelas upes pārīmāzību bija tabaks pats iestājās vīpus vīzēs frontei, tā agrāk iestājās vīpus pēc Kolenču, tālāk ar tā starpību, tā angļi tagad bija vīlā attālinājusies no Ladiņu līdzīgais. No Kolenču līdzīgais Ladiņu līdzīgais taisnīā līnijā tīt apmēram 20 vīrietis, no Potgitera brafli jau līdzīgais 30 vīrietis. Vēl angļi iestājās vīpus vīzēs tabaks no galvenām būvru pozīcijām us Drānu kalnu pusē, tālāk tālāk vīrietis pretineelu pozīcijām labāki „apeet“. Vīsūkastālās zīmīgais notīla ap Speivona lopu (kalnu), otrīveenās 11. (23.) janvārī.

